

De uitdagingen van het jeugdwerk in een veranderende samenleving: een namiddag met Tony Jeffs

Tekst: Ken Van Roose, Formaat Beeld: Hilde Van himbeek [AP]

In mei organiseerden de AP Hogeschool en Formaat een interactieve lezing met Tony Jeffs om samen met hem en jeugdwerkers van allerlei pluimage op zoek te gaan naar antwoorden voor de toekomst van het jeugdwerk.

Tony Jeffs onderzoekt het jeugdbeleid in het Verenigd Koninkrijk en doceert aan de universiteit van Durham. Hij is een referentie als het over informeel leren en jeugdwerk gaat. Omdat het jeugdwerk in het VK de voorbije decennia sterk aan draagvlak en relevantie heeft ingeboet, is er dringend nood aan innovatie en aan nieuwe modellen van jeugdwerk, die inspelen op hedendaagse noden en tendensen.

Formaat zocht hem in 2016 op in Londen voor een interview. Wij bundelen hier de mooiste passages uit zijn pleidooi.

Dat je geld krijgt, als je doet wat van je verwacht wordt, is absoluut de verkeerde les. Dat leert je niets over gelijkheid, democratie of over hoe je sociale bewegingen opricht

Hoe ver moet jeugdwerk gaan in onafhankelijkheid, volgens jou?

“Baden Powell liet zijn Scouts hun eigen inkomen verzamelen, vaak via gemeenschapswerk. Nu is jeugdwerk verworden tot het ‘bedelen’ bij de overheid en bij sponsors. Het enige dat jongeren daardoor leren is, volgens mij, eerder burgerlijkheid dan burgerschap. Dat je als je gedienschtig bent, als je doet wat van je verwacht wordt en er geen te weerbarstige meningen op nahoudt, geld zal krijgen, is absoluut de verkeerde les. Dat leert je niets over gelijkheid, democratie of over hoe je sociale bewegingen opricht.

Ik vind net dat jeugdwerk moet gaan over de civil society, over die ruimte tussen burger, markt en staat. De jongerenwerkingen die nog succesvol zijn, hebben één ding gemeen: ze behandelen jongeren met respect en zien hen niet als klanten. Jongeren zijn er deel van een gedeeld project, geen bron van inkomsten.

We hebben in Engeland een groot probleem. Vanaf het moment dat je begint met het financieren van jeugdprojecten op basis van het aantal deelnemers, zoals bij scholen, resulteert dat in organisaties die niet meer met elkaar willen samenwerken. Deelnemers worden dan gezien als inkomsten, waardoor andere organisaties een bedreiging vormen. Ze worden gezien als concurrentie en organisaties willen jongeren zo lang mogelijk bij zich houden, terwijl succesvol jeugdwerk net jongeren moet kunnen loslaten.”

Succesvol jeugdwerk moet jongeren kunnen loslaten

“Dat verhaal is helemaal anders bij kleine, open jeugdorganisaties. In zekere zin is dat de reden waarom bijvoorbeeld de Girl Guides (meisjesscouts, nvdr) in Engeland zo’n succes kennen: ze werken vanuit de belangen van jonge vrouwen en meisjes, maar zijn ook financieel onafhankelijk. Het laat jonge mensen toe om te evolueren, en om zelf controle te houden over wat ze doen. Natuurlijk werk je in dat geval met vrijwillige begeleiders en niet met professionals.

Het is een vreemde paradox. Je komt in een situatie terecht waarin de meest open vormen van jeugdwerk voornamelijk gerund worden door vrijwilligers. Wat je vroeger in jeugdclubs kon leren, staat nu gedrukt in schoolboeken. Jeugdclubs waren de plekken waar je kon leren over democratie, waar je leerde samenwerken. Ze waren een bron van sociaal kapitaal, je leerde er heel veel competenties. Maar doordat de staat die vorm van jeugdwerk een agenda heeft opgelegd, zijn jeugdclubs hun rol in de civil society kwijt. En democratie kan je niet leren in de klas.”

Is er dan nog wel een jeugdwerk nodig dat exclusief voor jongeren werkt?

“Jeugdwerk was vroeger voorbehouden voor jonge mensen, een plaats waar ze elkaar konden ontmoeten. Het probleem is nu dat jonge mensen opgesloten zitten in scholen en universiteiten, en dat ze sterk individualistisch leven. Gemiddeld zitten jonge Britten zo’n drie uur per dag voor een computer.

Als je dat optelt met de uren die ze op school, onderweg en voor de tv doorbrengen, blijft er weinig tijd over voor échte interactie. Niet alleen met andere jonge mensen, maar ook met volwassenen. Dat proces is volgens mij een uitdaging, ook naar andere generaties. Ik heb het gevoel dat de samenleving te sterk segmenteert, waardoor mensen voornamelijk optrekken met mensen die op hen lijken, zowel op vlak van leeftijd als op vlak van sociale achtergrond.

Als jeugdwerkers één competentie hebben, is het dat ze weten hoe ze mensen kunnen samenbrengen, dat ze mensen ertoe kunnen brengen om met elkaar te spreken, dat ze discussies op gang kunnen brengen en dat ze mensen kunnen activeren om dingen te doen en te ondernemen. Jeugdwerkers nemen jongeren bijvoorbeeld vaak mee naar het buitenland, maar ik zou sterker onder de indruk zijn als ze jongeren meenamen in hun buurt om daar andere mensen te ontmoeten.”

Eén van de problemen is dat we geobsedeerd zijn door armoede, maar niet door hebzucht

“Wat ik bedoel is dat we nieuwe manieren nodig hebben om verschillen tussen mensen af te breken. Een ervan is projecten opzetten waar jonge mensen elkaar ontmoeten en moeten samenwerken. Maar ook sportieve, sociale, culturele en educatieve activiteiten zijn nodig.

“Ik weet niet hoe het er in België aan toe gaat, maar hier zijn er gebieden waar na 17 uur, elke leraar, elke sociaal werker, elke gemeenschapswerker uitprijkt en naar huis gaat. De enige professionele ‘mensenwerkers’ zijn dan nog de priesters en dominees. En dat is waar we het over hebben. We moeten nieuwe werkvormen vinden.

Een ander idee waar je het in jouw werk over hebt, gaat over sociale ongelijkheid en het feit dat jeugdhuiswerk een rol kan spelen in herverdeling. Hoe zie je dat in de praktijk?

“Ik vind dat jeugdwerk een belangrijke rol te spelen heeft op vlak van democratie. We weten dat een ongelijke samenleving zeer schadelijk is voor de democratie en dat het corruptie en de ongelijke verdeling van macht in de hand werkt. Een van de problemen is dat we geobsedeerd zijn door armoede maar niet door hebzucht. Wat jeugdwerkers moeten doen, is werken met kansrijke jongeren om hen te leren dat ongelijkheid bij hen evenveel schade aanricht als bij de rechtstreekse slachtoffers, de kansarme jongeren. Omdat het hen een nauwe sociale focus geeft en hen ervan belet om op een goede manier samen te leven met andere burgers. Het schaadt hen omdat het hen afsluit van de nederige gedachte dat we allemaal gelijk zijn.”

“Jeugdwerkers vluchten daar soms voor: het is makkelijker om te

werken met mensen die weinig hebben. Die zijn blij met wat je ze geeft, en stellen minder moeilijke vragen. Waarom moet ik belastingen betalen? is geen vraag die de armen stellen. Het is een vraag die de rijken stellen. Wanneer je hen niet kan overtuigen om belastingen te betalen, heb je helaas geen middelen om te herverdelen.”

“Als ik naar het Engelse jeugdwerk kijk, zie ik heel wat profileringsdrang en te weinig aandacht voor wat fout gaat. Iedereen toont vooral de successen, wijdt uit over hoe goed alles loopt. Maar als je dan zo’n werking van dichtbij gaat bekijken, blijkt dat vaak schromelijk overdreven.”

“Het jeugdwerk is in competitie. Ze willen hun bronnen en hun expertise niet delen. Ze doen alsof ze heel succesvol zijn, maar delen hun problemen niet en praten niet over gedeelde vragen. Als ze dat zouden doen, zouden ze veel meer van elkaar kunnen leren. Nu overdrijven ze vaak hun succes. We kunnen daar volgens mij enkel voorbij als we de manier van subsidiëren herdenken.”

Op welke manier kan het jeugdwerk bewijzen dat wat het doet, waardevol is?

“Dat kunnen we niet. Je kan de impact van jeugdwerk erg moeilijk meten omdat er zoveel onvoorziene effecten zijn. Wat de impact is, is erg onvoorspelbaar. Het is treffend dat iets als impactstudies vooral ingang vond vanaf het Thatcher-tijdperk, terwijl er voor zoveel belangrijke dingen nooit metingen worden uitgevoerd. Wordt de impact van wandelen soms onderzocht?

Zo’n zestig jaar geleden waren honderdduizenden Britten op een of andere manier actief in het jeugdwerk, ook mensen uit vooraanstaande families en met hoge functies.”

Toen werd de vraag nooit gesteld, wat de impact van dat soort werk was. Vandaag is het blijkbaar noodzakelijk om de eigen relevantie te bewijzen. Terwijl dat waarschijnlijk enkel betekent dat de actoren die de middelen beheren, twijfelen aan die relevantie. Als iemand jou vraagt om de impact te bewijzen, walk away. Tell them to keep their money. Ga doen waar je goed in bent: werken met jongeren.

Als je eerlijk bent, weet je als professional voor jezelf of je goed werk geleverd hebt. En als je jouw job niet goed doet, zullen impactstudies jouw werk niet verbeteren, want je liegt er dan toch over. Ooit kende ik een priester die als jeugdwerker aan de slag was. Toen ze hem vroegen om een evaluatierapport te schrijven, weigerde hij. ‘Hoe kunnen we dan de impact van jouw werk bewijzen?’, vroegen ze hem. ‘I pray’, zei hij. [lacht]”

MEER LEZEN

Dit artikel is losjes gebaseerd op het volledige interview dat verscheen in de publicatie ‘Later Als ik Jong Ben’ die Formaat publiceerde in oktober 2016. Te downloaden via www.formaat.be.

Ik vind dat jeugdwerk een belangrijke rol te spelen heeft op vlak van democratie